

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1/433
516/2551

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-418 /389

Ankara

20 / 1 / 2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

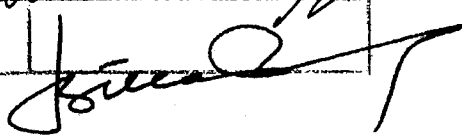
Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 10/1/2003 tarihinde kararlaştırılan "Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Abdullah GÜL
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	
Esas Kom.	Adalet
Tarih	22.1.2003-1/433
K. Md.	Özhan K.D.Şek. 20/1/03
BAŞKAN	

GENEL GEREKÇE

19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun, 3/4/1985 tarihli ve 18714 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, zaman içinde bu Kanunun uygulanmasında bazı sorunlarla karşılaşmıştır.

3167 sayılı Kanunla ilgili olarak açılan ceza davası sayısı, 1986 yılında 10.644 iken; bu sayı 1990 yılında 134.622'ye, 1999 yılında 320.320'ye, 2000 yılında 262.611'e ulaşmıştır. 2001 yılında ise bu sayı 307.381 olmuştur. 3167 sayılı Kanundan dolayı açılan davaların, toplam ceza davaları içindeki oranı ise, 1999 yılında yüzde 18.4; 2000 yılında yüzde 15; 2001 yılında da yüzde 13.5'tir.

3167 sayılı Kanunda, keşide edilen çekin karşılığının bulunmaması hâli, objektif sorumluluk olarak düzenlenmiş ve bu suça hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmüştür.

Özel ceza kanunlarının ceza hükümlerinin uygulanmasında, ülkedeki diğer ceza kurallarının tümünün dikkate alınması gerekir. Çağdaş ceza hukukunda, ekonomik ilişkilerin gelişmesi ve çeşitlenmesi sonucu bu ilişkilerden doğan ve netice itibarıyla cezaî müeyyideyi gerektiren eylemlere hürriyeti bağlayıcı cezanın başvurulacak en son çare olarak öngörülmesi, "ekonomik suça ekonomik ceza" ilkesinin doğmasına yol açmıştır. Bu gelişme nedeniyle karşılıksız çek keşide etmek suçunu ilk defa işleyenlere hürriyeti bağlayıcı ceza yerine çek bedeli tutarı kadar ağır para cezası verilmesi, ancak çeke olan güvenin zaafa uğratılmaması ve cezada etkinliğin artırılması bakımından, bu suçtan mükerrirler hakkında hapis cezası verilmesi uygun görülmüştür.

Bunların yanında, bugün uygulamada bir nevi kredi aracı niteliğinde kullanılmakta olan çekin, aslına uygun olarak ödeme aracı hâline getirilmesi de zorunlu bulunmaktadır. Ayrıca bankaların, çek defteri verirken gerekli araştırma ve değerlendirmeyi yapması zorunluluğunun yanında, maddî anlamda sorumluluklarının artırılması suretiyle çek hesabının açılması ve çek defterinin verilmesinde daha çok özen göstermeleri de, bir ihtiyaç hâline gelmiş bulunmaktadır.

Tasarı, yukarıda belirtilen gerekçelerle ve 3167 sayılı Kanunun uygulanmasında karşılaşılan aksaklıkları gidermek amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 2 nci maddesinde, bankaların, çek hesabı açarken, çek karnesi verirken ve 3167 sayılı Kanunla kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirirken bu işlemlerin gerektirdiği basiret ve itinaı göstermek zorunda oldukları hükmü yer almaktadır. Bu maddede yapılan değişiklikle, bankaların, çek hesabı açarken ve 3167 sayılı Kanunla kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirirken, çek hesabı açtırmanın yasaklılık ve engel durumu bulunup bulunmadığını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca 9 uncu maddeye göre bankalara yapılan duyurular çerçevesinde her birinin kendi nezdinde oluşturduğu kayıtlardan araştırmaları, ayrıca çek hesabı açtırıcıların ekonomik ve sosyal durumu gibi hususların belirlenmesinde de gerekli basiret ve özeni göstermeleri gerektiği hükme bağlanmaktadır. Tasarıyla, karşılıksız çek keşide edilmesi hâlinde söz konusu olan idarî yasaklılık kaldırılmakta ve sadece mahkeme kararıyla yasaklılığa yer verilmektedir. Bu nedenle karşılıksız çek keşide edilmesi ve bunun Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilmesi hâlinde, mahkeme kararının kesinleşmesine kadar, karşılıksız çek keşide eden kişi bakımından henüz yasaklılık söz konusu olmayacaktır. Ancak bu durumdaki kişinin çek hesabı açtırmasının önlenmesi bakımından engel durumu bulunup bulunmadığının araştırılması öngörülmüştür. Bu hükümle, bugün oldukça yaygın bir duruma gelmiş olan çek ile ilgili davaların başlangıçta bankalar tarafından yapılacak iyi bir araştırma, dikkat ve özen sonunda önlenmesi, çeke güven ortamının yaygınlaştırılması ve kamu güveninin sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 2- Maddenin birinci fıkrasında, 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında olduğu gibi çek defterlerinin bankalarca bastırılacağı hükme bağlanmaktadır. 18/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 20 nci maddesinin (6) numaralı fıkrasının (e) bendinde, özel finans kurumlarının, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun ile diğer mevzuatın çeke ve teminat mektuplarına ilişkin hükümlerinin uygulanması bakımından banka addolunacağı hükmü yer aldığından, maddede, özel finans kurumlarının da çek defteri bastırabileceklerine ilişkin bir hükme ayrıca yer verilmesine gerek görülmemiştir.

3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında, bankaların, çek karnelerinin her yaprağına, çekle işleyen hesabın bulunduğu şubelerinin adını ve keşidecinin hesap numarasını yazmak zorunda oldukları hükmü yer almaktadır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 692 nci maddesinde çekin aslî unsurları, 693 üncü maddesinde ise istisnaî durumlar gösterilmektedir. 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen unsurların mevcut olmaması hâlinde, çek niteliğinin devam edip etmediği uygulamada tereddütlere neden olmaktadır. Yapılan değişiklikle, bu tereddütleri gidermek bakımından, çek hesabının bulunduğu şubenin adının, hesap numarasının ve hesap sahibinin vergi kimlik numarasının çek defterinin her yaprağına yazılması hükme bağlanmakta, ancak, hesap sahibinin vergi kimlik numarası hariç olmak üzere bunların yazılmamış veya bankalarca baskı esaslarına uyulmamış olmasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceği öngörülmektedir.

Öte yandan, 3167 sayılı Kanunla ilgili olarak açılan davaların bir kısmında, keşidecinin kimliği dışında bir bilgi bulunmaması, yargılamada sanık durumunda olan bu kişilerin bulunup savunmalarının alınmasında güçlüğü neden olduğundan yargılama uzamaktadır. Bunun önlenmesi bakımından, çek hesabı açtıranların açık kimlik ve adreslerini saptamak için fotoğraflı nüfus cüzdanı örnekleri ile yerleşim yeri belgelerini, tacir olanların ayrıca ticaret sicili kayıtlarını almak, bunların açık kimliklerini, adreslerini, vergi kimlik numaralarını ve çek hesabının kapatılma hâllerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirmek ve bunlara ilişkin belgeleri hesapların kapatılmalarını izleyen beşinci yılın sonuna kadar saklamak, bankalar bakımından bir zorunluluk hâline getirilmektedir. Böylece, mahkemelerin yargılama bakımından gerekli delillere ulaşmaları kolaylaştırılmaktadır.

Madde 3- 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 4 üncü maddesi hükmüne göre, çek hesabında kısmî karşılık bulunması hâlinde, bu miktarın ödenmesi ve 5 inci maddeye göre de çekin hamile geri verilmesi gerekmektedir. Bu durum, bankalara karşı dolandırıcılık olaylarına yol açmaktadır. Çek hesabında büyük bir meblâğ bulunsada, bunun çok az üstünde düzenlenmiş bir çek ibraz edildiğinde kısmî karşılık söz konusu olmakta, yüksek meblâğ ödenip, çek aslı hamile geri verilmektedir. Banka sadece çekin fotokopisini saklayabilmektedir. Daha sonra, keşidecinin, çekin kendisi tarafından düzenlenmediğini, imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürmesi hâlinde çek fotokopisi üzerinde inceleme yapılamamaktadır. Hamili bulup çek aslını temin etmek, çoğu olayda güçlüğü sebebiyet vermekte; dolandırıcılık kastının mevcut olduğu hâllerde hamili bulmak ve çek aslını temin etmek de mümkün olmamaktadır. Böylece keşideci ve hamilin anlaşması hâlinde banka dolandırılabilir.

Bu nedenle, bankalara, kısmî karşılığı bulunan çekleri, çek aslının bankada bırakılması şartıyla ödemek zorunluğu getirilmektedir.

Öte yandan, çek aslının bankada bırakılıp hamile fotokopisinin verilmesi hâlinde, icra daireleri takibe konulacak evrakın aslını istedikleri için, fotokopi ile çekin karşılıksız kalan kısmı için icra takibi yapılamamaktadır.

Belirtilen sakıncaların önlenmesi için, kısmî ödeme hâlinde çek aslının bankada saklanması, hamilin kendisine çekin fotokopisi üzerine kısmî ödeme nedeni ve ibraz tarihi yazılmak ve tasdik edilmek suretiyle ücretsiz olarak verilen fotokopi ile mahkemeye veya Cumhuriyet savcılığına veya müracaat borçlularına başvurusu veya icra takibinde bulunulabilmesi, mahkeme veya icra dairesi istediğinde çek aslının banka tarafından bu mercilere gönderilmesi öngörülmektedir.

Madde 4- 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 5 inci maddesinde, çekin üzerinde yazılı miktarın kısmen veya tamamen ödenmeyeceğinin tespiti hâlinde, ibraz tarihi ile kısmen veya tamamen ödenmeme nedeninin çekin üzerine yazılması suretiyle hamile geri verileceği hükme bağlanmaktadır. Bu maddede yapılan değişiklikle, çekin ibrazına karşın ödeme yapılamaması veya çek hamili tarafından kısmî ödemenin kabul edilmemesi hâlinde yapılacak işlem düzenlenmektedir.

Karşılıksız kalan çekin hamile geri verilmesi hâlinde, çek üzerinde ekleme ve değişimler yapılabilmektedir. Bunun sonucu çekin ibraz tarihindeki durumu anlaşmazlık konusu olmakta ve mahkemeler delillerin değerlendirilmesinde güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Ayrıca, uygulamada tereddütlere yer verilmemesi için, çekin ibrazında hiç ödeme yapılmaması hâlinde çekin hamile geri verileceği maddede belirtilmekte, uygulamada ortaya çıkan sakıncanın önlenmesi için de hamile geri verilen çekin ön ve arka yüzü fotokopisinin banka tarafından saklanması öngörülmektedir.

Kanunî sorumluluğu nedeniyle 10 uncu maddede yazılı miktarı hamile ödeyen bankanın, çeki hamile geri verme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Maddede belirtilen yükümlülüğe karşın, çekin ön ve arka yüzünün fotokopisini saklamayan bankanın para cezasıyla cezalandırılacağı da Tasarıyla değiştirilen 15 inci maddede hükme bağlanmaktadır.

Madde 5- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 710 uncu maddesinde, çekin bir takas odasına ibrazının ödeme için ibraz yerine geçeceği hükme bağlanmıştır. Bu husus dikkate alınarak, fizikî ibraz olmaksızın çek takası uygulamasında çek bilgilerinin elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilmesinin, takas odasına ibraz şeklinde değerlendirilmesine olanak sağlanması, böylece fizikî ibraz olmaksızın çek takası uygulamasındaki yasal boşluğun doldurulması amacıyla, maddeyle, 3167 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmektedir.

Madde 6- Maddeyle, 3167 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde yapılan değişiklikle, çekin kısmen veya tamamen karşılığının bulunmaması hâlinde muhatap banka tarafından, kendisine ait bütün çek defterlerinin, bunların alındığı bankalara geri verilmesinin, 8 inci maddede öngörülen sürenin bitiminden itibaren on gün içinde hesap sahibine iadeli taahhütlü mektupla bildirileceği hükme bağlanmaktadır.

3167 sayılı Kanunun yürürlükteki hükümlerine göre, çekin karşılıksız çıkması hâlinde ilgili bankanın keşideciye ihtar mektubu göndermesi gerekmektedir. Yine bu hükümlere göre, keşideci de yüzde on tazminat ve gecikme faizini ödeyerek düzeltme hakkını kullanabilme olanağına sahip bulunmaktadır. Keşidecinin düzeltme hakkı olsun veya olmasın, karşılıksız çek keşide etmek suçu nedeniyle yargılama yapılabilmesi kendisine ihtar mektubu gönderilmesine bağlı bulunmaktadır. Uygulamada ihtar mektuplarının tebliği sorun olmakta, tebligatın yetkili ya da ehil kişiye yapıp yapılmadığı, usulüne uygun olup olmadığı gibi konular davaların uzamasına sebebiyet vermektedir. Oysa, çek keşide eden kişinin çekin ibraz süresini bilmesi ve hesabında buna göre yeterli karşılık bulundurması gerekmektedir. Bu nedenle yapılan değişiklikle, yapılacak ihtarda sadece çek defterlerinin, bunların alındığı bankalara iadesinin isteneceği öngörülmektedir.

Madde 7- 3167 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde yapılan değişiklikle düzeltme hakkının kullanılması ihtarla bağlı olmaktan çıkarılmaktadır. Yapılan düzenlemeye göre, çekte yazılı keşide gününe göre hesaplanacak ibraz süresinin bitim tarihinden itibaren en geç on gün içinde çekin karşılıksız kalan kısmını, yüzde on tazminatı ve çekin ibraz tarihinden ödeme gününe kadar geçen süre için Tasarıyla 3167 sayılı Kanuna eklenen 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizi ile birlikte ödemek suretiyle düzeltme hakkını kullanan, çek keşide etme hakkını yeniden kazanacaktır.

Ayrıca yürürlükteki maddede yer alan düzeltme hakkının karşılıksız çekin ibraz tarihini izleyen bir yıl içinde ancak iki kez kullanılabileceğine ilişkin hüküm madde metninden çıkarılmaktadır.

Madde 8- 3167 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde yapılan değişiklikle, yeterli karşılığı olmadığı için çekin ödenmemesi veya düzeltme hakkının kullanılamaz hâle geldiği tarihten sonra ödeme yapılması durumunda muhatap banka tarafından Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına ve buradan da diğer bankalara yapılacak bildirimler, 3167 sayılı Kanunun 7 ve 8 inci maddelerinde yapılan değişiklikler doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir.

Madde 9- 3167 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde yer alan, bankaların, karşılığı bulunmayan veya yetersiz kalan çeklerde kanunî ödeme sorumlulukları günün şartlarına uygun olarak yüzellimilyon liraya yükseltilmektedir.

Yürürlükteki maddede “kredi” olarak ifade edilen sorumluluk temeli, çek defteri verilmesi sırasında bir nakit ödemesi söz konusu olmadığından hukukî niteliğine uygun bir şekilde “gayri nakdî kredi” olarak düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle de bankaların sorumlu olduğu miktarın belirlenmesinde esas alınan endekslerin Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca yayımlanmasına son verildiğinden, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı tarafından yayımlanan “Toptan Eşya Fiyatları Yıllık Endeksi”ndeki değişmelerin dikkate alınması öngörülmektedir.

Bu değişmeler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından göz önünde tutularak, bankaların sorumluluk miktarı her yıl Ocak ayında belirlenecek ve bir tebliğle Resmî Gazetede yayımlanacaktır. Maddeyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bu miktarın belirlenmesinde takdir yetkisi tanınmaktadır. Bu çerçevede sorumluluk miktarı, günün ekonomik koşullarına göre belirlenecektir.

Madde 10- Tasarıyla, 3167 sayılı Kanunun 7, 8 ve 9 uncu maddelerinde yapılan değişiklik nedeniyle, 11 inci madde bu değişikliklere uygun hâle getirilmekte; ayrıca yeterli karşılığı olmayan çek keşide edenler ve daha sonra bu çekleri ödeyenler hakkında gerekli bilgilerin, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde, muhatap bankalardan toplanıp, diğer bankalara duyurularak, bankaların, müşterilerinin risk durumları hakkında aydınlatılması, buna göre ticarî ilişkilerini düzenleyebilmelerine olanak tanınması amacıyla hüküm yeniden düzenlenmektedir.

Getirilen hükme göre, karşılıksız çıkan çeklerin, muhatap bankaya hamil adına yatırılması dışında herhangi bir şekilde çek hamiline ödenmesi durumunda da, hesap sahipleri bu durumu hesabın bulunduğu şubeye belgeleriyle birlikte bildirebilecek ve bankalardan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına gönderilecek bu bilgiler de diğer bankalara duyurulacaktır.

Öte yandan, çek hesabı açtırmaktan yasaklamaya ilişkin mahkeme kararlarının, ilgisi nedeniyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından sadece bankalara duyurulması esasına bu maddeyle işlerlik kazandırılmaktadır.

Madde 11- Maddenin birinci fıkrasında 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan para cezası, günün ekonomik koşullarına uygun hâle getirilmektedir. Bu düzenleme yapılırken, 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 13 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki suçun niteliğinde herhangi bir değişiklik yapılmamakta, sadece “çek karnesi” ibaresi Tasarının diğer maddeleriyle paralelliğin ve terim birliğinin sağlanması bakımından “çek defteri” şeklinde değiştirilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, mahkemenin yasaklama kararına aykırı olarak hesap açtıranlar ile bu hesapları açan bankalar için cezaî yaptırım öngörülmektedir. Fıkra bankalar için tüzel kişi olmaları nedeniyle para cezası, hesap açtıranlar yönünden ise hürriyeti bağlayıcı ceza verilmesi uygun görülmüştür.

Öte yandan, 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 16 ncı maddesi ile karşılıksız çek keşide edenler hakkında, hürriyeti bağlayıcı cezanın yanı sıra, bankalarda çek hesabı açmasının ve çek keşide etmesinin yasaklanmasına karar verilmektedir. Bu yasağa rağmen çek keşide edilmesi hâlinde, fail hakkında 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası hâlen uygulanmaktadır. Ancak, bu madde uyarınca açılan davaların, dava konusu çeklerin yasaklama kararından önce düzenlendiği yolundaki savunma karşısında beraatla sonuçlandığı, mahkemelerin gereksiz yere meşgul edildiği ve amaçlanan sonuçların alınamadığı dikkate alınarak, 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası kaldırılmaktadır.

Madde 12- 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 14 üncü maddesinde atf yapılan 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 323 üncü maddesinde yer alan fiil ile bu maddeyle yasaklanan fiil arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ayrıca 323 üncü madde uyarınca ceza verilebilmesi için maddede öngörülen tüm unsurların aranıp aranmaması ve mahkemelerden verilen hükümleri denetleyecek birimlerin belirlenmesi konularında uygulamada tereddütlere neden olmaktadır. Bu nedenle, 323 üncü maddeye yollama yapılmasından vazgeçilerek yasağa aykırılığın cezası bu Kanunda belirlenmektedir. Yeni düzenlemede hapis cezası aynı miktarda tutulmakta, para cezası günün ekonomik koşullarına uygun hâle getirilmektedir.

Madde 13- Tasarıyla, 3167 sayılı Kanunun 7, 8, 9 ve 13 üncü maddelerinde değişiklik yapılmış olması nedeniyle, bankalara uygulanacak cezalara ilişkin 15 inci madde yeniden düzenlenmektedir. Bu yapılırken, maddede öngörülen para cezaları günün ekonomik koşullarına uygun hâle getirilmekte ve yargılamada bankayı şube müdürlerinin temsil edeceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 14- 3167 sayılı Kanunun yürürlükteki 16 ncı maddesinde, keşide edilen çekin karşılıksız çıkması hâli objektif sorumluluk olarak düzenlenmiş ve bu suç için hapis cezası öngörülmüştür. Çağdaş ceza hukukunda, ekonomik ilişkilerin gelişmesi ve çeşitlenmesi sonucu bu ilişkilerden doğan ve netice itibarıyla cezaî müeyyideyi gerektiren eylemlere hürriyeti bağlayıcı cezanın başvurulacak en son çare olarak öngörülmesi, “ekonomik suça ekonomik ceza” ilkesinin doğmasına yol açmıştır. Bu nedenle, maddede yeniden yapılan düzenlemeyle, keşide edilen çekin karşılığının bulunmaması hâlinde, bu suçu ilk defa işleyenler için çek bedeli tutarı kadar olmak üzere nispi para cezası verilmesi, ancak çekenin güvenin zaafa uğratılmaması ve cezada etkinliğin artırılması bakımından, bu suçtan mükerrirler hakkında hapis cezası verilmesi hükme bağlanmaktadır. Bu düzenleme yapılırken fiilin sahtecilik veya dolandırıcılık gibi suçlarla ilgili boyutu saklı tutulmuştur. Bu suçu ilk defa işleyenlere verilecek para cezası seksenmilyar liradan fazla olamayacaktır ve bu miktar Türk Ceza Kanununun ek 2 nci maddesi uyarınca her yıl artırılabilecektir.

Yapılan değişiklikle ayrıca, çek keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcilerinin cezalandırılmaları da hükme bağlanmaktadır.

Türk Ceza Kanununun iştirak hükümleri gereğince, koşulların varlığı hâlinde, çek keşide etmek yetkisi veren çek hesabı sahipleri ile çekin keşide edilmesi talimatını verenler de cezalandırılacaklardır. Örneğin, bir ticaret şirketindeki müdürlerin bu yerde çalışan personele

talimat vermek suretiyle karşılıksız çek keşide ettirmeleri hâlinde bu kişilerin de cezalandırılmaları gerekecektir.

Ayrıca, yine bu madde hükmü uyarınca çift imza ile çek keşide etme yetkisinin verildiği hâllerde, yetki verilenlerden sadece birisinin imzası ile çekin keşide edilmesi hâlinde bu kişi de yetkili temsilci sayılacaktır.

Maddeyle getirilen diğer bir yenilik ise özel hukuk tüzelkişilerine de ceza sorumluluğu getirilmesidir. Buna göre, bu suçun organ veya temsilcisi tarafından yararına işlenmesi durumunda, karşılıksız çeki keşide eden gerçek kişi hakkında verilen para cezası özel hukuk tüzelkişisi hakkında da ayrıca hükmolunacaktır.

Öte yandan, çek keşide etme yasağına aykırılık nedeniyle açılan davalarda, sanıkların dava konusu çeki yasaklama tarihinden önce keşide ettiklerini savunmaları nedeniyle davalar beraatla sonuçlandığından; 16 ncı maddenin düzenlenmesinde “çek keşide etmesinin yasaklanması” maddeye alınmamış, sadece “çek hesabı açtırmalarının yasaklanması” ile yetinilmiştir.

Tasarıyla 3167 sayılı Kanuna eklenen 16b maddesinde ifade edilen nedenlerle, karşılıksız çek keşide edilmesi suçundan açılacak kamu davalarında, şikâyetçinin şikâyet anından itibaren müdahil sıfatını kazanması ve müdahilin bizzat veya vekili aracılığıyla davayı takip etmesi hükmü getirildiğinden, yürürlükteki maddenin gereksiz hâle gelen ikinci fıkrası hükmü madde metninden çıkarılmaktadır.

Ayrıca uygulamadaki tereddütleri gidermek, uygulama kolaylığı sağlamak, yargılamada gecikmeleri önlemek amacıyla ve öngörülen yaptırımın ilke olarak nispî para cezası olması nedeniyle, maddede karşılıksız çıkan her çek yaprağının ayrı bir suç oluşturacağı hükmüne yer verilmektedir.

Madde 15- 3167 sayılı Kanunda özel bir hüküm bulunmadığı için karşılıksız kalan çekte 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun uyarınca, gecikme faizi olarak yasal faiz uygulanmaktadır. Ancak, Türk Ticaret Kanununun 3 üncü maddesine göre çek keşidesi ticarî bir iş olduğu için gecikme faizinin de Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplanması gerekmektedir. Bu doğrultuda 3167 sayılı Kanuna eklenen 16a maddesinde çekte uygulanacak gecikme faizinin niteliği belirtilmektedir.

Madde 16- 3167 sayılı Kanun uyarınca açılan kamu davalarında keşideci ile anlaşılan hamilin davayı takip etmemesi, bu nedenle delillerin toplanmasında ortaya çıkan güçlük, bundan daha fazla olmak üzere açık kimlik ve adresleri tespit edilemeyen veya yargılamadan kaçan sanıkların savunmalarının alınamaması, davaların aşırı miktarda artmasına, mahkemelerde birikme, tıkanma ve yakınmalara neden olmaktadır.

Bu oluşum Devlet açısından da zararlara neden olmaktadır. Davanın son aşamasına kadar bekleyen keşideci, hüküm kesinleşmeden kısa bir süre önce ödemede bulunarak davanın düşmesini sağlamakta; bunun sonucunda tüm yargılama giderleri Devletin üzerinde kalmaktadır.

Bu sakıncaların önlenmesi için karşılıksız çek keşide edilmesi suçu nedeniyle yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda şikâyetçinin, şikâyet anından itibaren müdahil

sıfatını kazanacağı hükme bağlanmaktadır. Maddeyle, müdahilin veya vekilinin haklı mazereti olmaksızın üst üste iki duruşmaya gelmemesi durumunda, şikâyetten vazgeçmiş sayılarak davanın düşürüleceği ve bu hâlde şikâyetçinin yargılama giderlerinden sorumlu olacağı hükme bağlanmaktadır. Maddede, bu suçlar bakımından yetkili ve görevli mahkeme de gösterilmektedir.

Şikâyet hakkının başlangıç tarihi konusunda ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek amacıyla, şikâyet hakkının başlama tarihi maddede açıkça gösterilmektedir. Bu düzenlemeye göre, karşılığı bulunmayan veya kısmen karşılığı olan çekin ibrazında ihtiyatî tedbir kararı veya ödeme yasağı nedeniyle işlem yapılmaması hâlinde bu sürenin ihtiyatî tedbir kararının veya yasağın kalktığı tarihten başlayacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 17- Dava açılmasını engelleyen, davayı düşüren ve cezayı ortadan kaldıran nedenler hükme bağlanmaktadır. Çek hamillerini korumak amacıyla, ödemenin gecikmesi hâlinde tazminatın belirli oranlarda artması öngörülmektedir. Böylece, keşidecinin ödemeği geciktirme yoluyla haksız kazanç ve yarar beklemesi yerine, bir an önce ödemede bulunma yolunda çaba göstermesi amaçlanmaktadır.

Geçici Madde 1- Maddenin birinci fıkrasında, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce keşide edilip de karşılıksız çıkan çekler hakkında açılmış olan davalarda şikâyetçinin davayı takip etmemesi hâlinde yapılacak işlem gösterilmektedir.

Tasarıyla 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde yapılan değişiklikle karşılıksız çek keşide etmek suçu için çek bedeli kadar ağır para cezası, bu suçtan mükerrirler hakkında hapis cezası verilmesi hükme bağlanmaktadır. Yapılan bu değişiklik nedeniyle meydana gelen geçiş döneminde uygulanması bakımından, maddenin ikinci fıkrasında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenen karşılıksız çek keşide etmek suçundan mükerrirler hakkında hapis cezasının uygulanmaması öngörülmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi kapsamına giren suç nedeniyle hüküm giymiş veya tutuklanmış olanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi doğrultusunda yapılacak işlemler hükme bağlanmaktadır.

Geçici Madde 2- Bu Kanunla 3167 sayılı Kanuna eklenen 16c maddesinde, karşılıksız çeklerden dolayı ödenmesi gereken tazminat oranları yeniden düzenlenerek artırılmış olduğundan; bu madde ile düzeltme hakkını kullanma olanağını kaybetmiş olanlara geçici bir süre için fırsat verilmektedir. Getirilen bu düzenlemeden faydalananlar hakkındaki yasaklama kararları da ortadan kalkacaktır.

Geçici Madde 3- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 3167 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne aykırı fiilden dolayı yapılmakta olan hazırlık soruşturması ve görülmekte olan kamu davaları hakkında yapılacak uygulamaya ilişkin düzenleme yer almaktadır. Maddede belirtilen yasaklılıklar, bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle bankalar tarafından kendiliğinden kaldırılacaktır.

Geçici Madde 4- Sonradan ödenen karşılıksız çeklere ilişkin bilgilerin bankalara duyurulmasını sağlamak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca yapılacak teknik hazırlıklar zaman alabileceğinden, bu konuda geçici hüküm getirilmektedir.

Geçici Madde 5– Tasarıyla 3167 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler nedeniyle, bankaların yeni çek defteri basmaları ve eski çek defterlerini imha etmeleri, ayrıca her çek yaprağından sorumlulukları konusunda ortaya çıkabilecek kuşkuları giderebilmek amacıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na konunun bir tebliğle düzenlenmesi ve bankaların 3167 sayılı Kanunun 10 uncu maddesine göre sorumluluklarının belirli bir süre devam etmesi öngörülmektedir.

Madde 18– Yürürlük maddesidir.

Madde 19– Yürütme maddesidir.

**ÇEKLE ÖDEMELERİN DÜZENLENMESİ VE ÇEK HAMİLLERİNİN
KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
İLİŞKİN KANUN TASARISI**

Madde 1- 19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunun 2 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sorumluluk:

Madde 2- Bankalar, çek hesabı açmak maksadıyla bu Kanunla kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirirken, çek hesabı açtırmak isteyenin yasaklılık ve engel durumu bulunup bulunmadığını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca 9 uncu maddeye göre bankalara yapılan duyurular çerçevesinde her birinin kendi nezdinde oluşturduğu kayıtlardan araştırırlar; ayrıca bu kişinin ekonomik ve sosyal durumu gibi hususların belirlenmesinde gerekli basiret ve özeni gösterirler.”

Madde 2- 3167 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Çek defterleri:

Madde 3- Çek defterleri bankalarca bastırılır.

Çek defterlerinin baskı şeklini belirleyen esaslar, Türkiye Bankalar Birliğinin görüşü alınarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Resmî Gazetede yayımlanacak bir tebliğle düzenlenir. Çek defterlerinin her yaprağına, çek hesabının bulunduğu şubenin adı, hesap numarası ve hesap sahibinin vergi kimlik numarası yazılır; ancak, hesap sahibinin vergi kimlik numarası hariç olmak üzere bunların yazılmamış olması veya bankalarca baskı şekline ilişkin esaslara aykırı davranılması çekin geçerliğini etkilemez.

29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 692 nci maddesinde belirtilen unsurları taşımayan senetler bu Kanun kapsamında kabul edilmez; ancak aynı Kanunun 693 üncü maddesi hükmü saklıdır.

Bankalar, çek hesabı açtıranların açık kimlik ve adreslerini saptamak için fotoğraflı nüfus cüzdanı örnekleri ile yerleşim yeri belgelerini, tacir olanların ayrıca ticaret sicili kayıtlarını almak, bunların açık kimliklerini, adreslerini, vergi kimlik numaralarını ve çek hesabının kapatılma hâllerini onbeş gün içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirmek ve bunlara ilişkin belgeleri hesapların kapatılmalarını izleyen beşinci yılın sonuna kadar saklamak zorundadırlar.”

Madde 3- 3167 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 4- Çek hesabı açılan bankaya muhatap banka denir.

Koşullarına uygun ve karşılığı var olan çek, muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edildiğinde hamilin vergi kimlik numarası saptandıktan sonra ödenir. Ancak, çek hesabı açılmış olan şube dışında herhangi bir şubeye ibraz edilen çek, o şubece karşılık istenmek suretiyle ödenir.

Çekin karşılığının tamamen veya kısmen bulunmaması hâlinde bankanın ödeme yükümlülüğü, 10 uncu maddede belirlenen sorumluluk miktarı saklı kalmak üzere, çek hesabında bulunan miktarla sınırlıdır. 10 uncu maddede belirlenen miktar dahil olmak üzere kısmî ödeme hâlinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi ücretsiz olarak hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiyle müracaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi; Cumhuriyet savcılığına şikâyetle bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyebilir ve bunu icra daireleri ile mahkemelerde ispat aracı olarak kullanabilir. Mahkeme veya icra dairesinin istemi hâlinde çekin aslı bu mercilere gönderilir.”

Madde 4- 3167 sayılı Kanunun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 5- Çekin ibrazında karşılığının tamamen ödenmemesi veya çek hamili tarafından kısmî ödemenin kabul edilmemesi hâlinde, ibraz tarihi ile ödememe nedeni çekin üzerine yazılır ve çek, üzerine imzası alınarak hamiline geri verilir; çekin ön ve arka yüzünün fotokopisi banka tarafından saklanır.”

Madde 5- 3167 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

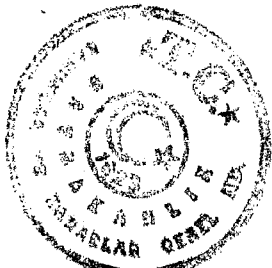
“Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde çeklerin fizikî olarak ibraz edilmeksizin sadece çek bilgileri üzerinden bankalararası takas odaları aracılığı ile elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilerek işlem görmesi, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 710 uncu maddesine göre takas odasına ibraz hükmündedir.”

Madde 6- 3167 sayılı Kanunun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 7- Yeterli karşılığı bulunmadığı için çeki kısmen veya tamamen ödemeyen muhatap banka, hesap sahibine, kendisine ait bütün çek defterlerini aldığı bankalara geri vermesini, 8 inci maddede öngörülen sürenin bitiminden itibaren on gün içinde iadeli taahhütlü mektupla bildirir.”

Madde 7- 3167 sayılı Kanunun 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 8- Çekte yazılı keşide gününe göre hesaplanacak ibraz süresinin bitim tarihinden itibaren en geç on gün içinde çekin karşılıksız kalan kısmını yüzde on tazminatı ve ibraz tarihinden ödeme gününe kadar geçen süre için 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizi ile birlikte ödemek suretiyle düzeltme hakkını kullanan, çek keşide etmek hakkını yeniden kazanır.”

Madde 8– 3167 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 9– Muhatap banka, yeterli karşılığı olmadığı için çekin ödenmediğini ve hesap sahibi hakkında gereken bilgileri, düzeltme hakkının kullanılamaz hâle geldiği tarihten itibaren on gün içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirir. Bu bildirimden sonra çek tutarı ile 16c maddesinde öngörülen tazminat ve gecikme faizinin muhatap bankaya ödenmesi de, ödeme tarihinden itibaren on gün içinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da bu bildirimleri en geç onbeş gün içinde bankalara duyurur.”

Madde 9– 3167 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bankanın sorumlu olduğu miktar:

Madde 10– Muhatap banka, üzerinde yazılı keşide gününe göre süresinde ibraz edilen çekin karşılığının bulunmaması hâlinde yüzellimilyon liraya kadar ve kısmen karşılığının bulunması hâlinde ise bu miktarı yüzellimilyon liraya tamamlayacak biçimde ödeme yapmakla yükümlüdür. Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir.

Yukarıda belirtilen sorumluluk miktarı, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca yayımlanan toptan eşya fiyatları yıllık endeksindeki değişimler göz önünde tutularak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenir ve Resmî Gazetede yayımlanır.”

Madde 10– 3167 sayılı Kanunun 11 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

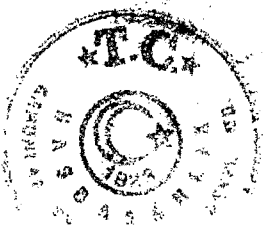
“Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilân edilecek hususlar:

Madde 11– Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, 16 ncı madde gereğince çek hesabı açtırmaktan yasaklamaya ve 16c maddesinin dördüncü fıkrası gereğince yasaklama kararının ortadan kaldırılmasına dair mahkeme kararlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilmesine ilişkin esas ve usulleri Adalet Bakanlığının; bankalara duyurulmasına ilişkin esas ve usulleri Türkiye Bankalar Birliğinin görüşünü alarak Resmî Gazetede yayımlanacak bir tebliğle düzenler.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, yeterli karşılığı olmadığı için ödenmeyen ve daha sonra ödenen karşılıksız çekler ile hesap sahibi hakkındaki bilgilerin bankalardan toplanma ve bankalara duyurulma esas ve usullerini Türkiye Bankalar Birliğinin görüşünü alarak belirler ve Resmî Gazetede yayımlar. Bankalar belirlenen esas ve usuller çerçevesinde bu bilgileri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına gönderirler.”

Madde 11– 3167 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 13– 7 nci madde gereğince banka tarafından yapılan ihtar aldığı veya almış sayıldığı tarihten itibaren on gün içinde geçerli bir sebebe dayanmaksızın çek defterlerini geri vermeyenlere, ilgili bankanın ihbarı üzerine üçyüzellimilyon liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir. İlgili banka bu ihbarı yapmakla yükümlüdür.

16 ncı madde gereğince hükmolunan yasaklama süresi içinde çek hesabı açtıranlara bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. Hakkında yasaklama kararı verilmiş kişilere yasaklama süresi içinde çek hesabı açan bankalara üçyüzellimilyon liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir.”

Madde 12– 3167 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yetkili olmadığı hâlde çek defteri basanlar ve bastıranlar:

Madde 14– Çek defteri basmaya veya bastırmaya kanunen yetkili kılınanlar dışında çek defteri basanlara ve bastıranlara iki yıldan beş yıla kadar hapis ve üçyüzellimilyon liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir.”

Madde 13– 3167 sayılı Kanunun 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 15– 3, 4, 5, 7, 9 ve 11 inci maddeler ile 13 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı yükümlülükleri yerine getirmeyen bankalar hakkında üçyüzellimilyon liradan üçmilyar liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Yargılamada bankayı şube müdürü temsil eder.”

Madde 14– 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 16– Keşide gününe göre ibraz süresi içinde 4 üncü madde uyarınca ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması nedeniyle kısmen de olsa ödenmeyen çeki keşide eden hesap sahipleri veya yetkili temsilcileri, kanunların ayrıca suç saydığı hâller saklı kalmak üzere, çek bedeli tutarı kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Ancak verilecek para cezası seksenmilyar liradan fazla olamaz. Bu miktar, 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun ek 2 nci maddesine göre her yıl artırılır. Bu suçtan mükerrirlere, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu suçun, organ veya temsilcisi tarafından yararına işlenmesi hâlinde özel hukuk tüzelkişisi hakkında da birinci fıkra uyarınca para cezasına hükmolunur.

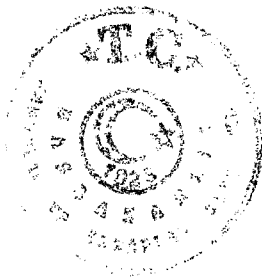
Mahkeme, ayrıca işlenen suçun niteliğine göre bir yıl ile beş yıl arasında belirleyeceği bir süre için hesap sahiplerinin ve yetkili temsilcilerinin çek hesabı açtırmalarının yasaklanmasına karar verir. Yasaklanma kararı bütün bankalara duyurulmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilir.

Kısmen veya tamamen karşılıksız çıkan her çek yaprağı ayrı bir suç oluşturur.”

Madde 15– 3167 sayılı Kanuna 16 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 16a maddesi eklenmiştir.

“Karşılıksız çekte gecikme faizi:

Madde 16a– Çekin karşılıksız kalan miktarı için gecikme faizi, ibraz tarihinden itibaren, 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplanır.”

Madde 16- 3167 sayılı Kanuna 16a maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 16b maddesi eklenmiştir.

“Soruşturma ve kovuşturma usulü, görevli ve yetkili mahkeme:

Madde 16b- 16 ncı maddede öngörülen suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması, hamilin, çeki elinde bulundurmaları koşulu ile ödemede bulunan cirantanın veya kanunî veya akdî teminatı nedeniyle tam ödemede bulunan bankanın şikâyetine bağlıdır. Bu suçlara çekin ibraz edildiği yer asliye ceza mahkemesinde bakılır.

Çekin karşılığının bulunmaması nedeniyle şikâyet hakkı, 8 inci maddede belirtilen miktarın yatırılması için öngörülen sürenin dolduğu tarihte; ihtiyatî tedbir kararı veya ödeme yasağı nedeniyle süresi içinde ibrazında çek hakkında işlem yapılmaması hâlinde ise, ihtiyatî tedbir kararının veya ödeme yasağının kalktığı tarihte doğar.

Hükmün kesinleşmesinden sonra şikâyetten vazgeçildiğinde de, hüküm bütün cezaî sonuçları ile ortadan kalkar.

Bu Kanuna göre şikâyetinde bulunan kişiler, şikâyet anından itibaren müdahil sıfatını kazanırlar.

Müdahil veya vekili üst üste iki duruşmaya gelmezse, şikâyetten vazgeçmiş sayılır. Müdahil veya vekilinin haklı mazereti hâlinde bu hüküm uygulanmaz.

Şikâyetten vazgeçme nedeniyle davanın düşmesi hâlinde, müdahil, ödeme nedeniyle davanın düşmesi veya cezanın ortadan kaldırılması hâlinde sanık veya hükümlü, yargılama giderlerinden sorumlu olur.”

Madde 17- 3167 sayılı Kanuna 16b maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 16c maddesi eklenmiştir.

“Davanın açılmasına engel olan, davayı düşüren ve cezayı ortadan kaldıran nedenler:

Madde 16c- Aşağıda belirtilen koşulların yerine getirilmesi hâlinde ceza davası açılmaz:

- a) 8 inci maddeye göre düzeltme hakkının kullanılması,
- b) 8 inci maddede belirtilen süre geçtikten sonra ve henüz dava açılmadan önce çek tutarı veya karşılıksız kalan kısmı ile çek tutarına veya karşılıksız kalan kısmına ait yüzde oniki tazminatın ve çekin ibrazından ödeme tarihine kadar geçen süre içinde 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesi.

Dava açıldıktan sonra hüküm verilinceye kadar geçen süre içinde, çek tutarı veya karşılıksız kalan kısmı ile çek tutarına veya karşılıksız kalan kısmına ait yüzde onbeş tazminatın ve çekin ibrazından ödeme tarihine kadar geçen süre içinde 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesi hâlinde ceza davası düşer.

Hüküm verildikten sonra hüküm kesinleşinceye kadar geçen süre içinde, çek tutarı veya karşılıksız kalan kısmı ile çek tutarına veya karşılıksız kalan kısmına ait yüzde onsekiz tazminatın ve çekin ibrazından ödeme tarihine kadar geçen süre içinde 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesi hâlinde ceza davası düşer.

Hüküm kesinleştikten sonra çek tutarı veya karşılıksız kalan kısmı ile çek tutarına veya karşılıksız kalan kısmına ait yüzde yirmi tazminatın ve çekin ibrazından ödeme tarihine kadar geçen süre içinde 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizinin ödenmesi hâlinde bütün cezaî sonuçları ile birlikte hüküm ortadan kalkar.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen ödemeler hamile veya hamile ödenmek üzere muhatap bankaya yapılabilir.”

Geçici Madde 1- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce karşılıksız çekler hakkında açılmış bulunan davalarda, bu tarihten sonra yapılacak ilk duruşmada hazır bulunmayan şikâyetçiye, ilk duruşmada hazır bulunması veya bir vekil ile kendini temsil ettirmesi, duruşmaya gelmediği veya vekil de göndermediği takdirde şikâyetten vazgeçmiş sayılacağı hususunda davetiye çıkarılır. Bu davetiye, şikâyetçinin, mahkemeye bildirdiği; mahkemede dinlenmemişse şikâyet dilekçesinde belirttiği adresine gönderilir. Davetiye tebliğine veya tebliğ edilmiş sayılmasına rağmen üst üste iki duruşmaya gelmeyen veya vekil de göndermeyen şikâyetçinin şikâyetinden vazgeçmiş sayılmasına karar verilir. Şikâyetçinin veya vekilinin haklı mazereti hâlinde bu hüküm uygulanmaz.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlenen karşılıksız çek keşide etme suçu hakkında, 3167 sayılı Kanunun bu Kanunla değiştirilen 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi uygulanmaz.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 3167 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin kapsamına giren suç nedeniyle;

a) Hükümlü ve tutuklu bulunanların bu hâllerinin derhal sona erdirilmesine ve tahliyelerine,

b) Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren üç ay içinde bunların dosyalarının ele alınarak hükümlüler hakkındaki hapis cezalarının çek bedeli tutarı kadar ağır para cezasına dönüştürülmesine, tutuklular hakkında talep edilmiş olan hapis cezaları yerine çek bedeli tutarı kadar ağır para cezasına hükmedilmesine,

mahkemesince karar verilir.

Geçici Madde 2- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce karşılıksız çek keşide etmiş bir kimsenin, bu tarihten sonraki üç ay içinde çek tutarını veya karşılıksız kalan kısmını yüzde on tazminatı ve 16a maddesine göre hesaplanacak gecikme faizi ile birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine ödemesi veya 3167 sayılı Kanunun 8 inci maddesine göre düzeltme hakkını kullanmak suretiyle hamilin zararını karşılamış olması hâlinde şikâyetten vazgeçme koşulu aranmaksızın,

a) Hazırlık soruşturmasında kovuşturmaya yer olmadığına,

b) Açılmış davaların düşürülmesine,

c) Kesinleşmiş mahkûmiyet hükümlerinin bütün cezaî sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılmasına,

karar verilir.

Geçici Madde 3- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 3167 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne aykırı fiilden dolayı yapılmakta olan hazırlık soruşturmasında kovuşturmaya yer olmadığına; görülmekte olan kamu davalarının ortadan kaldırılmasına karar verilir.

Bu suçtan dolayı verilen mahkûmiyet hükümleri bütün kanunî sonuçları ile birlikte ortadan kalkar.

Geçici Madde 4- Bu Kanunun 10 uncu maddesi ile değiştirilen 3167 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde yer alan esas ve usuller belirleninceye kadar muhatap bankalarca yeterli karşılığı olmadığı için ödenmeyen çekler ile sonraki ödemelere ilişkin bilgiler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca da bu bilgilerin bankalara duyurulmasına devam olunur.

Geçici Madde 5- Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu Kanunun yayımını izleyen bir ay içinde Resmî Gazetede yayımlanacak bir tebliğle belirlenecek esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırırlar.

Bankalar, bu tebliğin yayımını izleyen üçüncü ayın sonuna kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

Bankaların, ikinci fıkrada yazılı sürenin sonuna kadar müşterilerine verdikleri çek defterlerinden ötürü 3167 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca sorumlulukları her çek yaprağı için altmışmilyon liradır.

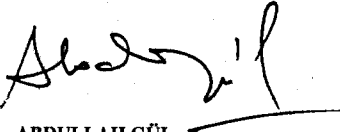
T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR ve KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

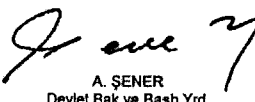
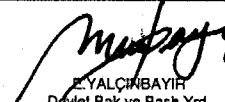
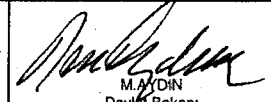
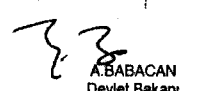
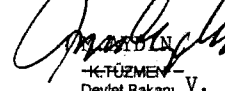
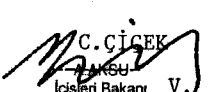
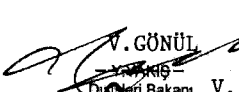
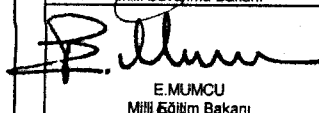
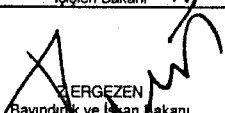
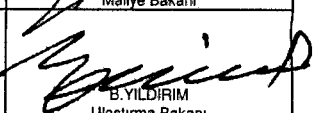
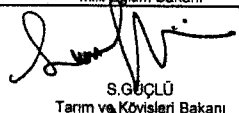
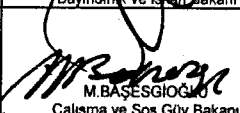
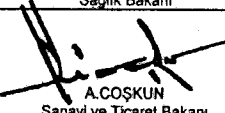
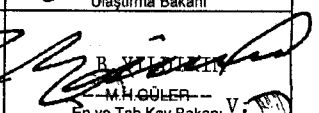
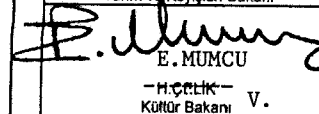
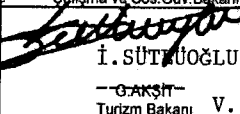
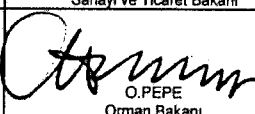
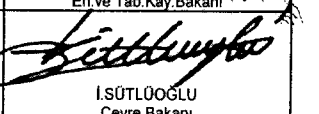
T/ 417

Madde 18 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 19 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

ABDULLAH GÜL
BAŞBAKAN

 A. ŞENER Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M.A. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 E. YALÇINBAYIR Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M. YILDIZ Devlet Bakanı
 B. ATALAY Devlet Bakanı	 A. BABACAN Devlet Bakanı	 K. TÖZMEN Devlet Bakanı V.	 C. ÇİÇEK Adalet Bakanı
 V. GÖNÜL Millî Savunma Bakanı	 M. C. ÇİÇEK İçişleri Bakanı V.	 V. GÖNÜL Dışişleri Bakanı V.	 K. KURBAN Maliye Bakanı
 E. MUMCU Millî Eğitim Bakanı	 B. ERGEZEN Bayındırlık ve İşleri Bakanı	 B. AKDAĞ Sağlık Bakanı	 B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
 S. GÜÇLÜ Tarım ve Köylüleri Bakanı	 M. BAŞEĞİOĞLU Çalışma ve Sos. G. v. Bakanı	 A. COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 B. YILDIRIM En. ve Tab. Kay. Bakanı V.
 E. MUMCU Kültür Bakanı V.	 İ. SÜTLÜOĞLU Turizm Bakanı V.	 O. PEPE Orman Bakanı	 İ. SÜTLÜOĞLU Çevre Bakanı

Dosya No.

101-418

41